

www.ketab.ir

اسماعیلی، بهمن

انتخابات مجلس هفتم

تألیف: دکتر بهمن اسماعیلی

تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۳.

۵۰۴ ص. ۲ ج: مصور، جدول، نمودار (مرکز اسناد انقلاب اسلامی ۳۳۷).

نهضت اسلامی ایران: ۴)

ISBN 964-419-055-6 (۱ ج) ۳۰۰۰ ریال

ISBN: 964-419-057-2 (دوره)

ISBN 964-419-056-4 (۲ ج) ۳۲۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱. ایران - مجلس شورای اسلامی، دوره هفتم

الف. مرکز اسناد انقلاب اسلامی ب. عنوان

۳۲۸/۵۵ Ta ۱۷۸۷/۵

۳ م ۵ الف/

کتابخانه ملی ایران ۲۶۵۶-۸۴م

انتخابات مجلس هفتم

(جلد دوم)

www.ketab.ir

انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

عنوان: انتخابات مجلس هفتم (ج ۲)

تألیف: دکتر بهمن اسماعیلی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰۰۰ قیمت: ۳۲۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: (ج ۲) ۹۶۴-۴۱۹-۰۵۶-۴

ISBN: 964-419-056-4

شابک دوره: ۹۶۴-۴۱۹-۰۵۷-۲

ISBN: 964-419-057-2 (2.V.set)

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبروی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۲۰۹۴.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶. تلفن: ۲۴۱۱۱۹۴. تلفکس: ۲۲۱۱۱۷۴.

www.irdc.org

نمایندگی‌های فروش در تهران:

- خ انقلاب اسلامی، خ ۱۲ فروردین، تلفن: ۶۴۶۰۱۴۶، بخش روایت
- بخش کوهسار: خ انقلاب اسلامی، خ اردیبهشت، تلفن: ۶۲۹۲۵۲۱
- خ انقلاب اسلامی، تلفن: ۶۴۱۰۲۰۳، کتابفروشی دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- شبکه اندیشه: م انقلاب اسلامی، ابتدای خ آزادی، تلفن: ۶۹۲۵۱۲۷
- خ انقلاب اسلامی، بین فرصت و رامسر، تلفن: ۸۸۴۵۳۸۶، کتابفروشی میزان
- مرکز صریح: خ انقلاب اسلامی، مقابل در دانشگاه تهران، تلفن: ۶۹۵۴۱۰۸
- م فردوسی، خ سپهبد قری، تلفن: ۸۸۹۷۸۱۴، روایت فتح
- بخش مقدمات: افسریه، ۱۵ متری اول، تلفن: ۰۹۱۲۳۰۵۷۷۱۵
- خ شریعتی، قبل از پل سیدخندان، تلفن: ۸۵۰۵۵۱۳۰۱۵، فرهنگسرای اندیشه
- کتاب ما، خ شریعتی، نرسیده به میدان قدس، تلفن: ۲۲۱۶۰۰۷۸
- خ پاسداران، خ زمرد، تلفن: ۲۸۵۶۱۲۴۰۵، نشر فرهنگ و معارف اسلامی
- کتابفروشی ساقدوش، خ پاسداران، بوستان دوم، تلفن: ۲۹۴۹۷۶۱۰۲

پس از اعلام نتایج بررسی صلاحیت کاندیداهای انتخابات مجلس هفتم توسط هیأت‌های نظارت، واکنش‌های متعددی از جانب گروه‌ها، محافل و نهادهای مختلف ظهور و بروز یافت که ماجرایی تخصّص عدّه‌ای از نمایندگان مجلس ششم، جنجالی‌ترین واکنش صورت گرفته به حساب می‌آید.

تخصّص نمایندگان رادیکال مجلس ششم اگر چه در آن مقطع، پدیده‌ای جدید و عجیب محسوب می‌شد، امّا این اقدام برای تحلیل‌گرانی که با دقّت، مواضع و تحرکات جریان رادیکال را دنبال می‌کردند، چندان جای تعجب و حیرت نداشت. ماجرایی تخصّص، در حقیقت دنباله‌ی طبیعی سناریویی بود که جریان رادیکال بر اساس استراتژی «اعمال فشار برای کسب امتیاز» تدوین کرده بود و از مدت‌ها پیش، بر اساس آن عمل می‌نمود.

همان‌گونه که در بخش‌های قبلی آورده شد، تحلیل سرمد‌داران جریان رادیکال از روند انتخابات مجلس هفتم این بود که با توجه به فشارهای خارجی ناشی از چالش هسته‌ای و تأکید مقامات عالی‌رتبه‌ی نظام بر ضرورت حضور گسترده‌ی مردم در انتخابات، شورای نگهبان حتّی اگر در مراحل اولیه، صلاحیت برخی عناصر جریان رادیکال ساختار شکن را رد کند، در نهایت برای جلوگیری از بروز تنش و شکل‌گیری یک چالش داخلی به موازات چالش هسته‌ای، از اعمال کامل قانون انتخابات و تأکید بر اصل احراز، عدول نموده و صلاحیت عناصر وابسته به جریان رادیکال را ولو در دقیقه‌ی ۹۰ تأیید خواهد کرد.

بر اساس چنین تحلیلی، رادیکال‌ها به جای آن‌که بدون جنجال و هیاهو و از کانال‌های قانونی وارد عرصه‌ی انتخابات شوند و مباحث مربوط به آن را پی بگیرند، سناریوی انتخاباتی خود را به گونه‌ای ترسیم کرده بودند که وقتی در آخرین مراحل، به زعم آن‌ها،

شورای نگهبان بر اساس مصلحت‌سنجی، از قانون و نظرات سابق خود عدول نمود و اکثر رد صلاحیت شده‌ها را مورد تأیید قرار داد؛ این عقب‌نشینی شورای نگهبان ناشی از فشارها و فضا سازی‌های جریان رادیکال به حساب آمده و این جریان در فضایی پیروزمندانه وارد عرصه‌ی انتخابات شود.

با چنین ذهنیتی، پس از مشخص شدن نتایج بررسی صلاحیت کاندیدها توسط هیأت‌های نظارت، در حالی که مرحله‌ی رسیدگی به اعتراض‌ها و بررسی مجدد صلاحیت‌ها توسط شورای نگهبان پیش رو بود و نظر هیأت‌های نظارت در خصوص صلاحیت کاندیدها، نظر نهایی محسوب نمی‌شد، جریان رادیکال به جای آن‌که مسیر قانونی اعتراض را در پیش بگیرد، اقدام دیگری را در دستور کار قرار داد که بر آن، چیزی جز اعمال فشار سیاسی و تبلیغاتی بر ناظر قانونی انتخابات، نام دیگری نمی‌توان نهاد. طراحان سناریوی تحصّن، بر این گمان بودند که این اقدام، نه تنها امتیاز عقب‌نشاندن شورای نگهبان در بحث رد صلاحیت‌ها را به پای جریان رادیکال خواهد نوشت، بلکه یک «شوک سیاسی» در کشور ایجاد خواهد کرد که امواج حاصله از این شوک، انجماد و یأس شکل گرفته در لایه‌های هوادار اصلاحات را شکسته و انگیزه‌های لازم را برای حضور فعال آنان در عرصه‌ی انتخابات به نفع رادیکال‌ها ایجاد خواهد کرد.

هم‌چنین از نگاه برخی گردانندگان نمایش تحصّن، این اقدام نوعی «انقلاب صورتی» یا «انقلاب مخملی» به حساب می‌آمد که سیل مردم را برای حمایت از نمایندگان، به خیابان‌ها کشانده و پایگاه اجتماعی رادیکال‌ها را به رخ نظام می‌کشاند. آن‌گونه که بعدها سعید حجاریان از تئوریسین‌های حزب مشارکت گفت، رادیکال‌ها منتظر بودند که پس از شروع تحصّن، حداقل ۳ میلیون نفر از مردم تهران به خیابان‌های اطراف مجلس شورای اسلامی ریخته و به نشانه‌ی حمایت از نمایندگان، اقدام به تحصّن کنند.

این رؤیای پردازی، تا حدودی برگرفته از وقایعی چون «انقلاب مخملی» گرجستان بود که مدتی پیش از تحصّن نمایندگان مجلس ششم به وقوع پیوست. پس از آن‌که ادوارد شواردناдзе، رئیس‌جمهور سابق گرجستان، نتیجه‌ی انتخابات ریاست جمهوری را که به نفع رقیب او رقم خورده بود، نپذیرفت؛ مردم گرجستان به خیابان‌ها ریخته و شواردناдзе را مجبور به کناره‌گیری کردند. چنین الگویی، مدّ نظر طراحان سناریوی تحصّن بود و آنان

بر این باور بودند که با انتشار خبر تحصن نمایندگان، شوکی فراگیر در کشور ایجاد می‌شود که ارتعاشات آن زلزله‌ای سیاسی به راه انداخته و مردم را روانه‌ی خیابان‌ها خواهد ساخت و رادیکال‌ها، قدرت خود را به رخ نظام خواهند کشاند و با گرفتن امتیازات متعدد، پیروزمندانه وارد عرصه‌ی انتخابات خواهند شد.

تبلیغات و مانور سنگین مطبوعات و رسانه‌های داخلی و خارجی در خصوص تحصن نمایندگان و پی‌آمدهای آن، چنان فضایی به وجود آورد که برخی مسؤولان دولتی نیز تحت تأثیر فضای موجود قرار گرفته و همسو با متحصنین، مواضعی مغایر با وظایف قانونی خود اتخاذ کردند.

در حقیقت، ماجرای تحصن در ابتدای راه، این ذهنیت را به وجود آورده بود که اگر شورای نگهبان در برابر مطالبات متحصنین کوتاه نیاید و عقب‌نشینی نکند، با وضعیت پیش آمده، بویژه با هم‌سویی بخش‌هایی از دولت با تحصن، عملاً برگزاری انتخابات امکان‌پذیر نخواهد بود. ماجرای تحصن، موضوع انتخابات مجلس هفتم را حتی از مسئله‌ای داخلی فراتر برد و برای اولین بار در تاریخ سیاسی ایران نه تنها اپوزیسیون خارج کشور، بلکه قدرت‌ها و دولت‌های بیگانه، فضا را مساعد دیدند تا به اظهار نظر و حتی مداخله در خصوص انتخابات ایران بپردازند. بیانیه و موضع‌گیری اتحادیه‌ی اروپا در خصوص انتخابات مجلس هفتم و حضور شک برانگیز برخی سفرای اروپایی در تحصن نمایندگان، از جمله مسائلی بود که روند انتخابات مجلس هفتم را به نحوی بی‌سابقه از انتخابات گذشته متمایز ساخت.

شاید به همین دلیل بود که بسیاری، حتی مدافعان عملکرد شورای نگهبان نیز، به این نتیجه رسیده بودند که این شورا با توجه به فضای شکل گرفته پس از تحصن نمایندگان، مجبور است که به خواسته‌های رادیکال‌ها تن در دهد و نظارت خود را آن‌گونه که آن‌ها می‌خواهند، اعمال کند.

اما حوادث بعدی نشان داد که هم تحلیل طراحان سناریوی تحصن درباره‌ی محدودیت‌ها و مصلحت‌سنجی‌ها نظام در روند انتخابات، هم انتظار آن‌ها برای حضور گسترده‌ی مردم در حمایت از متحصنین و هم محتوم فرض کردن عقب‌نشینی شورای نگهبان، از ریشه نادرست و غلط بوده است.

حدود ۲۰ روز تحصّن گروهی از نمایندگان رادیکال مجلس ششم، با بی‌اعتنایی کامل مردم و حتی متعصب‌ترین هواداران سابق آن‌ها مواجه شد و شورای نگهبان نیز بدون تأثیرپذیری از این فضا سازی‌ها، روند قانونی اعتراض به شکایات و بررسی مجدد صلاحیت‌ها را تا به آخر طی نمود و آن‌چه را که مطابق قانون بدان رسیده بود، اعلام کرد و بالاخره تنها فایده‌ای که ماجرای تحصّن و مواضع متحصّنین در برداشت، آشکار شدن این نکته بود که هیأت‌های نظارت در رد صلاحیت برخی عناصر وابسته به جریان رادیکال تا چه اندازه‌ای درست و قانونی عمل کرده‌اند.